

T.C. ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA (TÜRKİYE COĞRAFYASI)
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİ OLAN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE SINIRLARI İÇERİSİNDE BULUNMAYAN İLÇE
MERKEZLERİNDEKİ NÜFUSUN SEKTÖREL DAĞILIMI

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi
Hava İLERİ

Proje Danışmanı
Prof. Dr. Ali. ÖZÇAĞLAR

Ankara - 2006

T.C. ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA (TÜRKİYE COĞRAFYASI)
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİ OLAN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE SINIRLARI İÇERİSİNDE BULUNMAYAN İLÇE
MERKEZLERİNDEKİ NÜFUSUN SEKTÖREL DAĞILIMI

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi
Hava İLERİ

Proje Danışmanı

Adı Soyadı

Prof. Dr. Ali. ÖZÇAĞLAR

İmzası

Proje Sınavı Tarihi: 26.06.2006

Ankara – 2006

İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ	I
2. GİRİŞ	I
3. I. BÖLÜM (TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİ OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDEKİ NÜFUSUN SEKTÖREL DAĞILIMI).....	1
4. II. BÖLÜM (2000 YILI NÜFUS MİKTARLARINA GÖRE İLÇE MERKEZLERİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI)	2
5. III. BÖLÜM (TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN VE İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS MİKTARLARINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI)	6
6. IV. BÖLÜM (TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORANINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI).....	11
7. V. BÖLÜM (TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORANINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI).....	16
8. VI. BÖLÜM (TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN SEKTÖREL DAĞILIMI).....	22
9. VII. BÖLÜM (SONUÇ).....	34
10. KAYNAKÇA	35

ÖNSÖZ

Bu proje çalışmasında ülkemizde Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunmayan, nüfusu 50.000 ve üzerindeki ilçe merkezlerindeki nüfusun ekonomik nitelikleri, sektörel dağılımı ve coğrafi dağılımları ele alınarak incelenmiştir.

Bu araştırma ile ülkemizde Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunmayan nüfusu 50.000 ve üzerindeki ilçe merkezlerinin sayısının 58 olduğu tespit edilmiştir. 58 ilçe merkezinde nüfus miktarları, iktisaden faal olan nüfus ve oranları, iktisaden faal olmayan nüfus ve oranları, iktisaden faal olan nüfusun sektörel tasnifi ve coğrafi dağılımları belirlenerek, toplam nüfus ile iktisaden faal olan nüfusun paralel olup olmadığı ve sektörel dağılımın sahip olduğu görünüm ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada benden yardımlarım esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR'a teşekkürlerimi sunarım.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada araştırılan 58 ilçe merkezinin toplam nüfus miktarları ile iktisaden faal olan nüfusları arasında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir, yani nüfusun fazla olması, çalışan sayısının da fazla olduğu anlamına gelmemektedir. Ayrıca iktisaden faal olan nüfusun sektörlere dağılımı incelendiğinde; hizmet sektörünün (III. Sektör) ilk sırada yer aldığı, bunu sanayi sektörünün (II. Sektör) bulunduğu görülmektedir. Bu üç sektörün oransal dağılımı ise şöyledir: III. Sektör %60, II. Sektör %32 ve I. Sektör ise %8 oranına sahiptir. İktisaden faal nüfusun III. Sektörde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

İncelenen 58 ilçe merkezinde iktisaden faal olan nüfus ortalaması %21 iken iktisaden faal olmayan nüfusun %79 oranına sahip olduğu görülmektedir.

**TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİ OLAN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE
MERKEZLERİNDEKİ NÜFUSUN SEKTÖREL DAĞILIMI**

I. BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu araştırmanın konusunu Türkiye’de nüfusu 50.000 ve üzerinde Büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunmayan ilçe merkezlerindeki nüfusun sektörel dağılımı ve coğrafi dağılımları oluşturmaktadır. 58 ilçe merkezindeki nüfusun iktisaden faal olan ve faal olmayan oranları ile iktisaden faal olan nüfusun sektörel dağılımları ve coğrafi dağılımları ele alınarak incelenmiştir. Buna göre incelenen ilçe merkezlerinin Akdeniz Bölgesinde yoğunlaştığı, en az ilçe merkezinin ise İç Anadolu Bölgesinde bulunduğu görülmüştür.

1.2. Veri Kaynakları ve Uygulanan Yöntemler

Bu araştırma çerçevesinde Türkiye İstatistik Kurumu (eski adı ile DİE) tarafından yayınlanan 2000 Yılı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri İl Bültenlerinden (81 il) yararlanılmıştır. Ayrıca kavramsal çerçeveyi hazırlarken Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR'ın Coğrafyaya Giriş adlı kitabından da faydalanılmıştır. Konunun incelenmesi için toplam 18 tablo oluşturulmuş ve 1 adet harita hazırlanmıştır.

1.3. Kavramsal Çerçeve

İlçe: Bir veya birden fazla bucak alanından oluşan ve merkezden atanmış kaymakamlar tarafından yönetilen mülki idare alanlarına denir.

İlçe Merkezi: Bir ilçenin yönetim merkezliğini üstlenmiş kasaba veya şehir özellikli yerleşmelere denir.

İl: Birden fazla ilçe alanının bir araya gelmesiyle oluşan ve merkezden atanmış valiler tarafından yönetilen mülki idare alanlarına denir.

I. Sektör: Hammadde üretimine dayalı ekonomi sektörü (Ziraat, Avcılık, Ormancılık, Madencilik ve Taş Ocakçılığı)

II. Sektör: Sanayi sektörü(İmalat Sanayi, İnşaat)

III. Sektör: Hizmet sektörü(Elektrik, Gaz ve Su, Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller, Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama, Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara Ait İşler ve Kurumları, Yardımcı İş Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler, İyi Tanımlanmamış Faaliyetler)

İktisaden Faal Olan Nüfus: Ülkemizde geçim amacıyla bir işte çalışıp, para kazanan 15-64 yaş grubundaki nüfus.

İktisaden Faal Olmayan Nüfus: 0-14 Yaş Grubundaki Çocuklar, 15 Yaş Ve Üzerindeki Bir İşte Çalışmayan Öğrenciler, Silah Altında Bulunan Er Ve Erbaşlar, Emekli Olup Bir İşte Çalışmayanlar, Çalışamaz Durumda Olan Sakat Ve Özürlüler, 15-64 Yaş Grubunda Olup Herhangi Bir İşte Çalışmayanlar bu nüfus grubunu oluşturmaktadır.

II. BÖLÜM

2. 2000 YILI NÜFUS MİKTARLARINA GÖRE İLÇE MERKEZLERİ VE COĞRAFI DAĞILIŞLARI

İncelenen 58 ilçe merkezinin hangileri olduğu, nüfus miktarına göre sıralaması ve coğrafi dağılışı Tablo 1'de gösterilmiştir. Buna göre belirtilen ilçe merkezleri içinde en fazla nüfusa sahip ilçe merkezi Marmara bölgesinde yer alan Gebze, en az nüfusa sahip ilçe merkezi ise Ege bölgesinde yer alan Fethiye'dir.

İlçe merkezlerinin coğrafi bölgelere ve bölümlere göre dağılımı şöyledir: Akdeniz bölgesinde 12 ilçe merkezi (Adana bölümünde 9, Antalya bölümünde 3), Güneydoğu Anadolu bölgesinde 11 ilçe merkezi (Orta Fırat bölümünde 4, Dicle bölümünde 7), Marmara bölgesinde 10 ilçe merkezi (Çatalca-Kocaeli bölümünde 4, Güney Marmara bölümünde 4, Ergene bölümünde 2), Ege bölgesinde 9 ilçe merkezi

(Asıl Ege bölümünde 8, İç Batı Anadolu bölümünde 1), Doğu Anadolu bölgesinde 6 ilçe merkezi (Yukarı Murat-Van bölümünde 4, Yukarı Fırat bölümünde 1, Hakkari bölümünde 1), Karadeniz bölgesinde 6 ilçe merkezi (Orta Karadeniz bölümünde 5, Batı Karadeniz bölümünde 1) ve İç Anadolu bölgesinde 4 ilçe merkezi (Yukarı Sakarya bölümünde 1, Konya bölümünde 2, Orta Kızılırmak bölümünde 1) yer almaktadır.

Akdeniz Bölgesi 12 ilçe merkezi ile en fazla merkezin bulunduğu bölgemizdir. Bu merkezler bölgenin özellikle sanayi kuruluşlarının yoğun bulunduğu Adana bölümünde toplanmıştır. Tarım ve turizm sektörünün ağırlık oluşturduğu Antalya bölümünde ise 3 merkez bulunmaktadır.

Akdeniz Bölgesini bir merkez eksikle takip eden Güney Doğu Anadolu bölgesindeki merkez çokluğu ise daha çok yüksek doğurganlıkla açıklanabilmektedir.

Merkez çokluğu bakımından üçüncü sırada yer alan Marmara Bölgesindeki yoğunluğu sanayi sektörünün gelişmişliği ile açıklamak mümkündür.

Marmara bölgesini sırasıyla Ege, Doğu Anadolu, Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerimiz takip etmektedir.

Son sırada yer alan İç Anadolu bölgesindeki merkezlerin coğrafi dağılışını incelediğimizde iş kollarının ve sanayi kuruluşlarının çokluğuna bağlı olarak Yukarı Sakarya, Konya ve Orta Kızılırmak bölümlerinde toplandığını buna karşın Yukarı Kızılırmak bölümünde nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir ilçe merkezinin bulunmadığı görmekteyiz.

İncelenen ilçe merkezlerinin yoğunlaştığı illeri 4 tanesi Kocaeli iline bağlı, 4 tanesi Hatay iline bağlı ve 4 tanesi Manisa iline bağlıdır. Marmara bölgesinde bulunan Kocaeli iline bağlı Gebze 253.487'lik nüfusu ile birinci sırada yer alırken, Hatay iline bağlı İskenderun 159.149'luk nüfusu ile dördüncü sırada bulunmaktadır ve Manisa iline bağlı Turgutlu 93.727'lik nüfusu ile onbeşinci sıradadır. Nüfus sıralamasında son sırada bulunan ve Ege bölgesinde yer alan Fethiye (Muğla) 50.689 nüfusa sahiptir. En kalabalık merkez olan Gebze ile en az nüfusa sahip Fethiye arasındaki nüfus farkı 202.798'dir (253.487 – 50.689= 202.798).

TABLO 1

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
1	GEBZE	KOCAELİ	253.487	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
2	TARSUS	MERSİN	216.382	AKDENİZ	ADANA
3	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
4	İSKENDERUN	HATAY	159.149	AKDENİZ	ADANA
5	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	MARMARA	ERGENE
6	SİVEREK	URFA	126.820	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
7	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
8	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DICLE
9	CEYHAN	ADANA	108.602	AKDENİZ	ADANA
10	İNEGÖL	BURSA	105.959	MARMARA	GÜNEY MARMARA
11	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	EGE	ASIL EGE
12	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	MARMARA	GÜNEY MARMARA
13	TURHAL	TOKAT	95.536	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
14	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
15	TURGUTLU	MANİSA	93.727	EGE	ASIL EGE
16	ALANYA	ANTALYA	88.346	AKDENİZ	ANTALYA
17	BAFRA	SAMSUN	83.733	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
18	SALİHLİ	MANİSA	83.137	EGE	ASIL EGE
19	EREĞLİ	KONYA	82.633	İÇANADOLU	KONYA
20	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
21	AKHİSAR	MANİSA	81.510	EGE	ASIL EGE
22	POLATLI	ANKARA	79.992	İÇANADOLU	YUKARI SAKARYA
23	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	KARADENİZ	BATI KARADENİZ
24	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	MARMARA	ERGENE
25	KOZAN	ADANA	75.833	AKDENİZ	ADANA
26	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DICLE
27	PATNOS	AĞRI	71.829	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
28	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	AKDENİZ	ANTALYA
29	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
30	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
31	ERCİŞ	VAN	70.881	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
32	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DICLE
33	TATVAN	BİTLİS	66.748	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
34	KADIRLI	OSMANIYE	65.227	AKDENİZ	ADANA

35	SİLİFKE	MERSİN	64.827	AKDENİZ	ADANA
36	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
37	FATSA	ORDU	63.721	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
38	GEMLİK	BURSA	63.710	MARMARA	GÜNEY MARMARA
39	KIRIKHAN	HATAY	63.615	AKDENİZ	ADANA
40	SÖKE	AYDIN	62.384	EGE	ASIL EGE
41	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	EGE	ASIL EGE
42	ÜNYE	ORDU	61.552	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
43	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
44	KAHTA	ADIYAMAN	60.689	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
45	SOMA	MANİSA	60.674	EGE	ASIL EGE
46	AKŞEHİR	KONYA	60.226	İÇANADOLU	KONYA
47	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
48	MİDYAT	MARDİN	56.669	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
49	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
50	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	MARMARA	GÜNEY MARMARA
51	SORGUN	YOZGAT	53.884	İÇANADOLU	ORTA KIZILIRMAK
52	DÖRTYOL	HATAY	53.597	AKDENİZ	ADANA
53	ZİLE	TOKAT	52.640	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
54	BOLVADİN	AFYON	52.398	EGE	İÇ BATI ANADOLU
55	BERGAMA	İZMİR	52.173	EGE	ASIL EGE
56	REYHANLI	HATAY	52.135	AKDENİZ	ADANA
57	SİLOPİ	ŞIRNAK	51.199	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
58	FETHİYE	MUĞLA	50.689	AKDENİZ	ANTALYA

III. BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN VE İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS MİKTARLARINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

58 ilçe merkezinde iktisaden faal olan nüfus miktarlarının sıralanışı, Tablo 2'de gösterilmiştir. Görüldüğü gibi ekonomik bakımdan faal olan nüfus sıralamasında en çok ilçe merkezine sahip bölgenin Marmara'ya ait olmasına karşın, Güneydoğu Anadolu bölgesinin son sıralarda yer aldığı dikkat çekmektedir. Türkiye'nin doğusu ve batısı arasındaki nüfusun neredeyse her alanında rastladığımız zıtlığı, iktisaden faal olan nüfusta da karşımıza çıkmaktadır.

Marmara bölgesindeki merkezler ekonomik bakımdan ilk sıralarda yer alırken bu bölgede 58 merkezin 10'unun bulunduğu, oysa ekonomik bakımdan son sıralarda yer alan Güneydoğu Anadolu bölgesinin 11 merkeze sahip olduğu görülmektedir. Buradan nüfus miktarının çokluğunun ekonomik bakımdan faal olan nüfusun da fazla olacağı anlamına gelmediği görülmektedir. O halde Güneydoğu Anadolu bölgesindeki merkezlerin iktisaden faal olan nüfusunun az olması işsizlik, göç başta olmak üzere pek çok sorunu ortaya çıkaracağı açıktır. Bu bölgemizde doğurganlığın fazla olduğu bilinmektedir ki bu konu, üzerinde durulması gereken bir konudur. Ayrıca nüfus miktarı ile iktisaden faal nüfusun paralel bir seyir göstermesinin gerekliliği de dikkatleri çekmektedir.

Tablo 2'de ilk sırada yer alan Gebze'nin toplam nüfusu 253.487 iken iktisaden faal olan nüfus miktarı 70.797'dir. Elli sekizinci sırada yer alan Bismil'de toplam nüfus 61.182 iken iktisaden faal olan nüfus miktarı 5.202'dir. Toplam nüfus miktarları ile iktisaden faal nüfus miktarları arasındaki bu uçurum ölçüsündeki farkın acil tedbirlerle giderilmeye çalışılması ülkemizin ekonomisi ve kalkınması açısından göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir husustur. Çünkü bu fark ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, güvenlik, sağlık, eğitim vb.. pek çok alanda sorunlar yumağı anlamını

taşımaktadır. Bu sorunların çözümü için nüfus konusu üzerinde hassasiyetle durulması gerektiği açıktır.

TABLO 2

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
					Oran %		
1	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
2	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	MARMARA	ERGENE
3	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	AKDENİZ	ADANA
4	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
5	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	AKDENİZ	ADANA
6	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	MARMARA	GÜNEY MARMARA
7	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	MARMARA	GÜNEY MARMARA
8	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	MARMARA	ERGENE
9	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	EGE	ASIL EGE
10	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	EGE	ASIL EGE
11	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	AKDENİZ	ANTALYA
12	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	KARADENİZ	BATI KARADENİZ
13	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
14	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	EGE	ASIL EGE
15	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	İÇANADOLU	YUKARI SAKARYA
16	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
17	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	EGE	ASIL EGE
18	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	AKDENİZ	ANTALYA
19	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	MARMARA	GÜNEY MARMARA
20	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	EGE	ASIL EGE
21	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	AKDENİZ	ADANA
22	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
23	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	MARMARA	GÜNEY MARMARA
24	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	EGE	ASIL EGE
25	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	İÇANADOLU	KONYA
26	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	EGE	ASIL EGE
27	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
28	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	AKDENİZ	ANTALYA
29	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	EGE	ASIL EGE

30	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	AKDENİZ	ADANA
31	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
32	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	AKDENİZ	ADANA
33	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
34	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
35	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	İÇANADOLU	KONYA
36	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
37	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
38	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
39	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
40	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	AKDENİZ	ADANA
41	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
42	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
43	KADİRLİ	OSMANİYE	65.227	10.966	17	AKDENİZ	ADANA
44	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
45	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
46	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	AKDENİZ	ADANA
47	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
48	SİLOPİ	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
49	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
50	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	EGE	İÇ BATI ANADOLU
51	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
52	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
53	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	AKDENİZ	ADANA
54	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	İÇANADOLU	ORTA KIZILIRMAK
55	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
56	KAHTA	ADİYAMAN	60.689	7.244	12	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
57	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
58	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE

İktisaden faal olmayan nüfus miktarlarının sıralanışı Tablo3’de gösterilmiştir. Buna göre bu merkezlerin en çok bulunduğu bölge Marmara bölgesidir. Çünkü bu bölgemizdeki merkezler aynı zamanda iktisaden faal nüfusun en çok olduğu merkezlerdir.

İktisaden faal olmayan nüfusun en çok olduğu merkez Marmara bölgesinde yer alan Gebze’dir. Gebze’nin toplam nüfusu 253.487 iken, iktisaden faal olmayan nüfusu 182.690 ve iktisaden faal olan nüfusu ise 70.797’dir. Ekonomik bakımdan faal olmayan nüfusun en az olduğu merkez yine Marmara bölgesinde yer alan Gölcük’tür. Gölcükün toplam nüfusu 55.790 iken, iktisaden faal olmayan nüfusu 36.097 ve iktisaden faal olan nüfusu ise 19.693’tür. Görüldüğü gibi iktisaden faal olan nüfus miktarları oldukça düşük iken, iktisaden faal olmayan nüfus miktarları da oldukça yüksektir, yani çalışan sayısı az, çalışmayan sayısı fazladır. Bu durumuyla bu merkezler gelişmemişlik profili çizmektedir.

TABLO 3

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran %	Oran %	Oran %	Oran %		
1	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	182.690	72	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
2	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	171.029	79	AKDENİZ	ADANA
3	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	132.611	75	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
4	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	124.067	78	AKDENİZ	ADANA
5	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	114.375	90	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
6	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	109.796	90	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
7	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	100.921	89	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
8	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	90.586	83	AKDENİZ	ADANA
9	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	87.167	62	MARMARA	ERGENE
10	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	80.862	85	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
11	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	80.088	76	EGE	ASIL EGE
12	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	77.142	73	MARMARA	GÜNEY MARMARA
13	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	70.562	75	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ

14	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	68.770	73	EGE	ASIL EGE
15	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	68.422	70	MARMARA	GÜNEY MARMARA
16	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	66.406	80	İÇANADOLU	KONYA
17	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	66.401	79	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
18	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	65.387	88	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
19	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	64.397	90	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
20	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	63.999	72	AKDENİZ	ANTALYA
21	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	63.162	83	AKDENİZ	ADANA
22	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	62.106	75	EGE	ASIL EGE
23	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	60.681	74	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
24	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	60.493	87	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
25	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	59.659	83	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
26	AKHISAR	MANİSA	81.510	22.229	27	59.281	73	EGE	ASIL EGE
27	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	58.790	83	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
28	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	58.752	82	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
29	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	58.658	91	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
30	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	58.030	73	İÇANADOLU	YUKARI SAKARYA
31	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	55.980	91	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
32	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	55.798	70	KARADENİZ	BATI KARADENİZ
33	KADIRLI	OSMANİYE	65.227	10.966	17	54.261	83	AKDENİZ	ADANA
34	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	54.092	81	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
35	KAHTA	ADYAMAN	60.689	7.244	12	53.445	88	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
36	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	52.234	82	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
37	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	52.055	66	MARMARA	ERGENE
38	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	51.821	81	AKDENİZ	ADANA
39	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	51.575	72	AKDENİZ	ANTALYA
40	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	51.092	79	AKDENİZ	ADANA
41	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	49.447	83	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
42	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	49.169	80	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
43	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	47.825	79	İÇANADOLU	KONYA
44	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	47.821	84	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
45	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	46.523	77	EGE	ASIL EGE
46	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	46.430	73	MARMARA	GÜNEY MARMARA
47	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	45.782	85	İÇANADOLU	ORTA KIZILIRMAK

48	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	45.524	81	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
49	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	44.974	73	EGE	ASIL EGE
50	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	43.928	82	AKDENİZ	ADANA
51	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	43.914	70	EGE	ASIL EGE
52	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	43.647	84	AKDENİZ	ADANA
53	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	43.343	83	EGE	İÇ BATI ANADOLU
54	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	43.200	82	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
55	SİLOPI	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	42.049	82	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
56	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	37.352	72	EGE	ASIL EGE
57	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	36.431	72	AKDENİZ	ANTALYA
58	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	36.097	65	MARMARA	GÜNEY MARMARA

IV. BÖLÜM

4. TÜRKİYE'DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORANINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

İncelenen ilçe merkezlerinde iktisaden faal olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranları ve bu sıralanış Tablo 4'de gösterilmiştir. Buna göre I. Sektör %8, II. Sektör %32 ve III. Sektör %60'dır. Tabloda görüldüğü üzere ilk sırada Marmara bölgesinde bulunan Çorlu (Tekirdağ) yer almaktadır. Çorlu'nun toplam nüfusu 141.525 iken, iktisaden faal olan nüfusu 54.358 ve toplam nüfus içindeki iktisaden faal olan nüfus oranı %38'dir ki bu oran bile hayli düşüktür. Son sırada bulunan merkez Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan Diyarbakır'a bağlı Bismil ilçe merkezidir. Bismil'in toplam nüfusu 61.182 iken, iktisaden faal olan nüfusu 5.202 ve toplam nüfus içindeki iktisaden faal olan nüfus oranı sadece %9'dur. 58 merkezde iktisaden faal olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %21'dir. Görüldüğü gibi iktisaden faal olan nüfus oranları oldukça düşüktür.

TABLO 4

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR	
				Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%		
1	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	87.167	62	978	2	29.817	55	23.563	43
2	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	36.097	65	185	1	7.684	39	11.824	60
3	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	52.055	66	693	3	11.306	42	14.948	55
4	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	55.798	70	967	4	10.502	44	12.219	52
5	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	68.422	70	2.471	9	7.253	25	19.273	66
6	ŞÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	43.914	70	2.975	16	5.057	27	10.438	57
7	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	37.352	72	1.899	13	3.507	24	9.415	64
8	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	36.431	72	1.116	8	2.205	15	10.937	77
9	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	51.575	72	635	3	4.340	22	15.129	75
10	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	182.690	72	1.830	3	37.581	53	31.386	44
11	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	63.999	72	556	2	3.708	15	20.083	82
12	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	58.030	73	1.515	7	5.301	24	15.146	69
13	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	44.974	73	2.768	16	4.496	27	9.658	57
14	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	59.281	73	3.238	15	5.807	26	13.184	59
15	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	77.142	73	632	2	16.310	57	11.875	41
16	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	46.430	73	602	3	6.979	40	9.699	56
17	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	68.770	73	3.788	15	9.968	40	11.201	45
18	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	60.681	74	313	1	9.910	47	11.034	52
19	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	62.106	75	1.962	9	5.887	28	13.182	63
20	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	70.562	75	331	1	8.683	37	14.421	62
21	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	132.611	75	672	2	24.051	56	18.366	43
22	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	80.088	76	2.139	8	7.983	31	15.455	60
23	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	46.523	77	4.078	29	2.010	14	8.063	57
24	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	124.067	78	579	2	8.775	25	25.728	73
25	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	51.092	79	1.918	14	2.968	22	8.849	64
26	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	171.029	79	4.976	11	16.067	35	24.310	54
27	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	66.401	79	835	5	5.124	30	11.373	66
28	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	47.825	79	839	7	2.728	22	8.834	71
29	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	49.169	80	700	6	3.562	29	8.121	66
30	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	66.406	80	1.631	10	4.894	30	9.702	60
31	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	45.524	81	803	7	1.264	12	8.670	81
32	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	54.092	81	879	7	1.614	13	10.163	80
33	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	51.821	81	2.347	20	2.727	23	6.720	57
34	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	43.928	82	819	8	2.880	30	5.970	62
35	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	52.234	82	766	7	2.724	24	7.997	70
36	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	43.200	82	1.828	19	1.796	19	5.816	62
37	SİLOPI	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	42.049	82	419	5	994	11	7.737	85

38	ELBİSTAN	K.MANMARAS	71.500	12.748	18	58.752	82	1.102	9	3.062	24	8.584	67
39	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	43.343	83	1.382	15	2.682	30	4.991	55
40	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	49.447	83	353	3	994	10	8.868	87
41	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	58.790	83	892	7	2.171	18	9.028	75
42	KADIRLI	OSMANİYE	65.227	10.966	17	54.261	83	1.297	12	2.288	21	7.381	67
43	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	59.659	83	479	4	4.156	35	7.335	61
44	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	63.162	83	2.138	17	2.257	18	8.276	65
45	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	90.586	83	2.891	16	5.137	29	9.988	55
46	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	43.647	84	1.289	15	2.153	25	5.046	59
47	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	47.821	84	588	7	1.538	17	6.722	76
48	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	80.862	85	1.361	9	4.472	30	8.841	60
49	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	45.782	85	846	10	2.205	27	5.051	62
50	ÇİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	60.493	87	510	6	1.356	15	7.232	79
51	KAHTA	ADİYAMAN	60.689	7.244	12	53.445	88	1.583	22	1.548	21	4.113	57
52	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	65.387	88	889	10	1.489	17	6.345	73
53	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	100.921	89	1.323	11	1.631	13	9.268	76
54	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	64.397	90	933	13	1.645	22	4.854	65
55	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	114.375	90	3.071	25	1.849	15	7.525	60
56	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	109.796	90	2.456	21	1.820	16	7.310	63
57	ŞİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	58.658	91	753	14	786	14	3.939	72
58	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	55.980	91	1.276	25	984	19	2.942	57

Araştırmaya konu olan 58 ilçe merkezinin iktisaden faal olan nüfus ortalaması ise şu şekilde hesaplanmaktadır;

$$38 + 9 = 47$$

$$47 : 2 = 23,5 = 24$$

%24'lük bu ortalamanın ne kadar düşük olduğu açıktır. İlçe merkezlerinde iktisaden faal olan nüfus ortalamasına göre oran aralıkları Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre; %31 + aralığında 3 merkez, %26 - %30 aralığında 15 merkez, %21 - %25 aralığında 10 merkez, %16 - %20 aralığında 19 merkez, %11 - %15 aralığında 6 merkez, %1 - %10 aralığında ise 5 merkez bulunmaktadır.

TABLO 5

S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
					Oran % 31+		
1	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	MARMARA	ERGENE
2	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	MARMARA	GÜNEY MARMARA
3	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	MARMARA	ERGENE

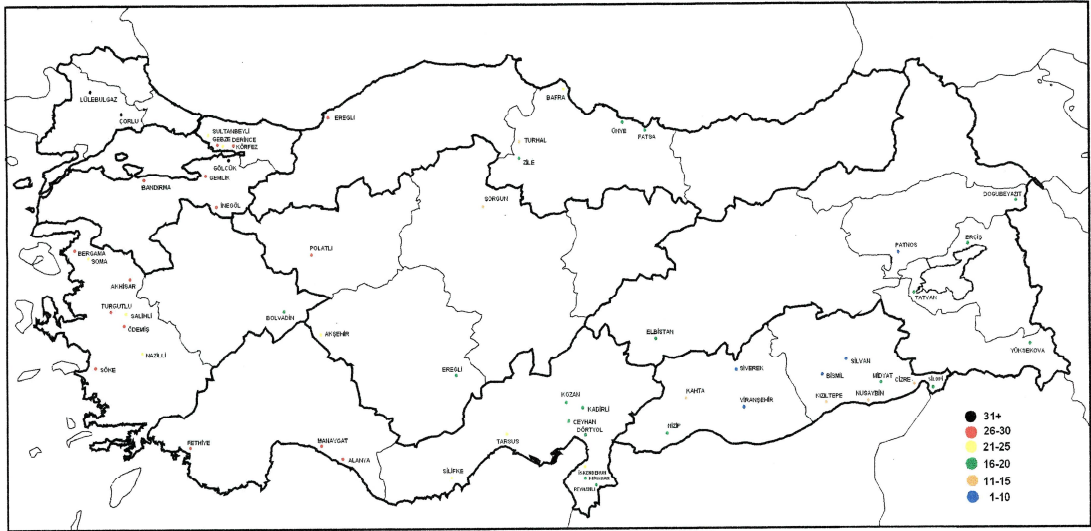
S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLA M NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFI BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFI BÖLÜM
					Oran % 26-30		
1	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	KARADENİZ	BATI KARADENİZ
2	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	MARMARA	GÜNEY MARMARA
3	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	EGE	ASIL EGE
4	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	EGE	ASIL EGE
5	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	AKDENİZ	ANTALYA
6	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	AKDENİZ	ANTALYA
7	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
8	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	AKDENİZ	ANTALYA
9	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	İÇANADOLU	YUKARI SAKARYA
10	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	EGE	ASIL EGE
11	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	EGE	ASIL EGE
12	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	MARMARA	GÜNEY MARMARA
13	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	MARMARA	GÜNEY MARMARA
14	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	EGE	ASIL EGE
15	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLA M NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFI BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFI BÖLÜM
					Oran % 21-25		
1	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	EGE	ASIL EGE
2	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
3	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
4	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	EGE	ASIL EGE
5	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	EGE	ASIL EGE
6	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	AKDENİZ	ADANA
7	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	AKDENİZ	ADANA
8	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	AKDENİZ	ADANA
9	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
10	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	İÇANADOLU	KONYA
S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLA M NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFI BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFI BÖLÜM
					Oran % 16-20		
1	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
2	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	İÇANADOLU	KONYA
3	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURATVAN
4	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURATVAN
5	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	AKDENİZ	ADANA
6	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	AKDENİZ	ADANA
7	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ

8	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
9	SİLOPİ	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
10	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
11	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	EGE	İÇ BATI ANADOLU
12	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
13	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
14	KADİRLİ	OSMANİYE	65.227	10.966	17	AKDENİZ	ADANA
15	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
16	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	AKDENİZ	ADANA
17	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	AKDENİZ	ADANA
18	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	AKDENİZ	ADANA
19	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS	Oran % 11-15	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
1	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
2	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	İÇANADOLU	ORTA KIZILIRMAK
3	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
4	KAHTA	ADİYAMAN	60.689	7.244	12	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
5	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
6	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS	Oran % 1-10	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
1	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
2	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
3	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
4	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
5	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE

%24 ortalamaya göre en üst değerlere sahip 3 ilçe merkezinin tamamı, Marmara bölgesindedir, bunlar; Çorlu (Tekirdağ), Gölcük (Kocaeli) ve Lüleburgaz (Kırıkkale)'dir. İktisaden faal olan nüfus ortalamasına göre orta değerlere sahip 50 ilçe merkezi bulunmaktadır. İktisaden faal olan nüfus ortalamasına göre en alt değerlere sahip 5 ilçe merkezi bulunmaktadır ki bu merkezlerden Patnos (Doğu Anadolu Bölgesi)

dışında kalan 4 merkez; Siverek (Şanlıurfa), Viranşehir (Şanlıurfa), Silvan (Diyarbakır) ve Bismil (Diyarbakır) Güneydoğu Anadolu bölgemizde yer almaktadır. Özetle iktisaden faal olan nüfus ortalamasında üst değerlere sahip merkezler Marmara bölgesinde toplanırken, en alt değerler Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan merkezlere aittir. Bu değerlerin coğrafi dağılışları Harita 1’de de gösterilmiştir.

58 İLÇE MERKEZİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUS ORANLARI

V. BÖLÜM

5. TÜRKİYE’DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORANINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

İncelenen 58 ilçe merkezindeki iktisaden faal olmayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranına göre tasnifi ve coğrafi dağılışı Tablo 6’da gösterilmiştir. İktisaden faal olmayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %79’dur. Tablo 6’ya göre ilk sırayı alan Güneydoğu Anadolu bölgesindeki Bismil (Diyarbakır)’in toplam nüfusu 61.182 iken, iktisaden faal olmayan nüfusu 55.980 ve bu nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise

%91'dir. Bu merkezde ekonomik bakımdan çalışmayan sayısının son derece fazla olması pek çok sorunu taşımaktadır.

İktisaden faal olmayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranına göre 58. sırayı Marmara bölgesindeki Çorlu (Tekirdağ) almaktadır. Çorlu'nun toplam nüfusu 141.525 iken, iktisaden faal olmayan nüfusun 87.167 ve bu nüfusun oranı ise %62'dir.

TABLO 6. İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORANINA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS	
					Oranı %		Oranı %
1	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	55.980	91
2	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	58.658	91
3	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	109.796	90
4	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	114.375	90
5	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	64.397	90
6	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	100.921	89
7	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	65.387	88
8	KAHTA	ADİYAMAN	60.689	7.244	12	53.445	88
9	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	60.493	87
10	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	45.782	85
11	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	80.862	85
12	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	47.821	84
13	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	43.647	84
14	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	90.586	83
15	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	63.162	83
16	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	59.659	83
17	KADIRLI	OSMANİYE	65.227	10.966	17	54.261	83
18	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	58.790	83
19	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	49.447	83
20	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	43.343	83
21	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	58.752	82
22	SİLOPI	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	42.049	82
23	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	43.200	82
24	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	52.234	82
25	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	43.928	82

26	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	51.821	81
27	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	54.092	81
28	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	45.524	81
29	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	66.406	80
30	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	49.169	80
31	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	47.825	79
32	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	66.401	79
33	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	171.029	79
34	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	51.092	79
35	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	124.067	78
36	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	46523	77
37	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	80.088	76
38	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	132.611	75
39	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	70.562	75
40	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	62.106	75
41	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	60.681	74
42	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	68.770	73
43	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	46.430	73
44	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	77.142	73
45	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	59.281	73
46	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	44.974	73
47	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	58.030	73
48	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	63.999	72
49	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	182.690	72
50	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	51.575	72
51	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	36.431	72
52	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	37.352	72
53	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	43.914	70
54	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	68.422	70
55	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	55.798	70
56	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	52.055	66
57	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	36.097	65
58	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	87.167	62

İncelenen 58 ilçe merkezinde iktisaden faal olmayan nüfus ortalaması ise şöyle hesaplanmaktadır:

$$91 + 62 = 153$$

$$153 : 2 = 76,5 = 77$$

İktisaden faal olmayan nüfus ortalaması %77'dir. Bu oran aralıkları Tablo 7'de gösterilmiştir. Buna göre; %86-91 aralığında 9 merkez, %81-85 aralığında 19 merkez, %76-80 aralığında 9 merkez, %71-75 aralığında 15 merkez, %66-70 aralığında 4 merkez, %60-65 aralığında 2 merkez bulunmaktadır.

İktisaden faal olmayan nüfusun ortalamasına göre en üst değerlere sahip 9 merkezin tamamının Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunması dikkat çekicidir. Bu merkezler; Bismil (Diyarbakır), Silvan (Diyarbakır), Viranşehir (Şanlıurfa), Siverek (Şanlıurfa), Patnos (Ağrı), Kızıltepe (Mardin), Nusaybin (Mardin), Kahta (Adıyaman) ve Cizre (Şırnak)'dir.

Ortalama değerlere sahip 47 merkez bulunmaktadır. En alt değerlere sahip iki merkez Gölcük (Kocaeli) ve Çorlu (Tekirdağ) Marmara bölgesinde yer almaktadır.

TABLO 7. TOPLAM NÜFUS İÇERİSİNDE İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUSUN ORANINA GÖRE İLÇE MERKEZLERİ

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oranı %		Oranı %	89-91		
1	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	55.980	91	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
2	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	58.658	91	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
3	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	109.796	90	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
4	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	114.375	90	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
5	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	64.397	90	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
6	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	100.921	89	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
7	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	65.387	88	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
8	KAHTA	ADİYAMAN	60.689	7.244	12	53.445	88	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
9	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	60.493	87	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oranı %		Oranı % 81-85			
1	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	45.782	85	İÇANADOLU	ORTA KIZILIRMAK
2	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	80.862	85	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
3	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	47.821	84	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
4	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	43.647	84	AKDENİZ	ADANA
5	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	90.586	83	AKDENİZ	ADANA
6	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	63.162	83	AKDENİZ	ADANA
7	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	59.659	83	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
8	KADİRLİ	OSMANİYE	65.227	10.966	17	54.261	83	AKDENİZ	ADANA
9	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	49.447	83	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
10	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	43.343	83	EGE	İÇ BATI ANADOLU
11	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	58.790	83	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
12	ELBİSTAN	K.MANMARAS	71.500	12.748	18	58.752	82	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
13	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	43.928	82	AKDENİZ	ADANA
14	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	43.200	82	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
15	SİLOPİ	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	42.049	82	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
16	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	52.234	82	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
17	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	51.821	81	AKDENİZ	ADANA
18	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	54.092	81	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
19	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	45.524	81	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oranı %		Oranı % 76-80			
1	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	66.406	80	İÇANADOLU	KONYA
2	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	49.169	80	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
3	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	66.401	80	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
4	TARSUS	İÇEL	216.382	45.353	21	171.029	79	AKDENİZ	ADANA
5	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	47.825	79	İÇANADOLU	KONYA
6	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	51.092	79	AKDENİZ	ADANA
7	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	124.067	78	AKDENİZ	ADANA
8	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	46.523	77	EGE	ASIL EGE
9	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	80.088	76	EGE	ASIL EGE

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oranı %	Oranı %	Oranı %	Oranı %		
1	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	132.611	75	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
2	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	70.562	75	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
3	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	62.106	75	EGE	ASIL EGE
4	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	60.681	74	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
5	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	68.770	73	EGE	ASIL EGE
6	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	46.430	73	MARMARA	GÜNEY MARMARA
7	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	77.142	73	MARMARA	GÜNEY MARMARA
8	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	59.281	73	EGE	ASIL EGE
9	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	44.974	73	EGE	ASIL EGE
10	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	58.030	73	İÇANADOLU	YUKARI SAKARYA
11	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	63.999	72	AKDENİZ	ANTALYA
12	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	182.690	72	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
13	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	37.352	72	EGE	ASIL EGE
14	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	36.431	72	AKDENİZ	ANTALYA
15	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	51.575	72	AKDENİZ	ANTALYA
S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oranı %	Oranı %	Oranı %	Oranı %		
1	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	43.914	70	EGE	ASIL EGE
2	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	68.422	70	MARMARA	GÜNEY MARMARA
3	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	55.798	70	KARADENİZ	BATI KARADENİZ
4	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	52.055	66	MARMARA	ERGENE
S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oranı %	Oranı %	Oranı %	Oranı %		
1	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	36.097	65	MARMARA	GÜNEY MARMARA
2	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	87.167	62	MARMARA	ERGENE

58 ilçe merkezinde iktisaden faal olan nüfus ortalaması %21 iken, İktisaden faal olmayan nüfus ortalamasının %79 olması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

VI. BÖLÜM

6. TÜRKİYE'DE NÜFUSU 50.000 VE ÜZERİNDE OLAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDE BULUNMAYAN İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN SEKTÖREL DAĞILIMI

Türkiye'de nüfusu 50.000 ve üzerinde olan büyükşehir belediye sınırları içinde bulunmayan ilçe merkezlerinde iktisaden faal olan nüfusun sektörel dağılımı şöyledir: III. Sektör yani hizmet sektörü %60 oranıyla ilk sıradadır, ikinci sırada %32 ile II. Sektör yani sanayi sektörü, üçüncü sırada ise hammadde üretimine dayalı sektör yani I. Sektör %8 oranıyla yer almaktadır. Burada önemli olan bir nokta hammadde üretiminde, yani tarımda çalışan nüfusun azlığı hizmet sektöründe çalışanların fazlalığıdır.

İktisaden faal olan nüfusun sektörel tasnifi ve coğrafi dağılışı Tablo 4'te gösterilmiştir.

DİE'ye göre belirlenen III. Sektöre yani hizmet sektörüne ait iş kolları; Elektrik, Gaz ve Su, Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller, Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama, Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara ait İşler ve Kurumlar, Yardımcı İş Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler, İyi Tanımlanmamış faaliyetlerdir. 58 ilçe merkezinde iktisaden faal olan nüfus miktarına göre III. Sektör %60'lık paya sahiptir.

III. Sektörde ilk sırayı iktisaden faal nüfus ortalamasında 40. sırada bulunan ve Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Yüksekova %87'lik oranıyla almaktadır. Son sırayı ise iktisaden faal nüfus ortalamasında 15. sırada bulunan ve Marmara bölgesinde yer alan İnegöl %41'lik oranıyla almaktadır. III. Sektör oranlarının sıralanışı ve coğrafi dağılışı Tablo 8'de gösterilmiştir.

TABLO 8. İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN III. SEKTÖRE GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR (Elektrik, Gaz, ve Su, Toptan ve perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller, Ulaştırma Haberleşme ve Depolama mali kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara ait işler ve Kurumları, Yardımcı iş Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler, İyi tanımlanmamış faaliyetler)	
				Oranı%	Oranı%	Oranı%	Oranı%	Oranı%	Oranı%		
1	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	353	3	994	10	8.868	87
2	SİLOPİ	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	419	5	994	11	7.737	85
3	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	556	2	3.708	15	20.083	82
4	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	803	7	1.264	12	8.670	81
5	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	879	7	1.614	13	10.163	80
6	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	510	6	1.356	15	7.232	79
7	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	1.116	8	2.205	15	10.937	77
8	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	588	7	1.538	17	6.722	76
9	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	1.323	11	1.631	13	9.268	76
10	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	635	3	4.340	22	15.129	75
11	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	892	7	2.171	18	9.028	75
12	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	579	2	8.775	25	25.728	73
13	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	889	10	1.489	17	6.345	73
14	SİLVAN	DIYARBAKIR	64.136	5.478	9	753	14	786	14	3.939	72
15	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	839	7	2.728	22	8.834	71
16	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	766	7	2.724	24	7.997	70
17	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	1.515	7	5.301	24	15.146	69
18	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	1.102	9	3.062	24	8.584	67
19	KADIRLI	OSMANİYE	65.227	10.966	17	1.297	12	2.288	21	7.381	67
20	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	2.471	9	7.253	25	19.273	66
21	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	835	5	5.124	30	11.373	66
22	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	700	6	3.562	29	8.121	66
23	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	2.138	17	2.257	18	8.276	65
24	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	933	13	1.645	22	4.854	65
25	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	1.918	14	2.968	22	8.849	64
26	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	1.899	13	3.507	24	9.415	64

27	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	2.456	21	1.820	16	7.310	63
28	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	1.962	9	5.887	28	13.182	63
29	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	846	10	2.205	27	5.051	62
30	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	819	8	2.880	30	5.970	62
31	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	1.828	19	1.796	19	5.816	62
32	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	331	1	8.683	37	14.421	62
33	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	479	4	4.156	35	7.335	61
34	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	3.071	25	1.849	15	7.525	60
35	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	2.139	8	7.983	31	15.455	60
36	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	1.361	9	4.472	30	8.841	60
37	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	185	1	7.684	39	11.824	60
38	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	1.631	10	4.894	30	9.702	60
39	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	1.289	15	2.153	25	5.046	59
40	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	3.238	15	5.807	26	13.184	59
41	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	2.768	16	4.496	27	9.658	57
42	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	4.078	29	2.010	14	8.063	57
43	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	2.347	20	2.727	23	6.720	57
44	KAHTA	ADYAMAN	60.689	7.244	12	1.583	22	1.548	21	4.113	57
45	BİSMİL	DIYARBAKIR	61.182	5.202	9	1.276	25	984	19	2.942	57
46	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	2.975	16	5.057	27	10.438	57
47	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	602	3	6.979	40	9.699	56
48	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	693	3	11.306	42	14.948	55
49	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	2.891	16	5.137	29	9.988	55
50	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	1.382	15	2.682	30	4.991	55
51	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	4.976	11	16.067	35	24.310	54
52	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	313	1	9.910	47	11.034	52
53	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	967	4	10.502	44	12.219	52
54	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	3.788	15	9.968	40	11.201	45
55	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	1.830	3	37.581	53	31.386	44
56	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	978	2	29.817	55	23.563	43
57	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	672	2	24.051	56	18.366	43
58	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	632	2	16.310	57	11.875	41

DİE'ye göre belirlenen II. Sektöre yani sanayiye ait iş kolları; İmalat Sanayi ve İnşaat'tır. 58 ilçe merkezinde iktisaden faal olan nüfus miktarına göre II. Sektör %32'lik paya sahiptir. Buna göre II. Sektörde ilk sırayı iktisaden faal olan nüfus içinde 15. sırada bulunan ve Marmara bölgesinde yer alan İnegöl %57 oranı ile almaktadır. Son sırayı ise iktisaden faal olan nüfus ortalamasında 40. sırada bulunan ve Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Yüksekova %10'luk oranı ile almaktadır. II. Sektör oranlarının sıralanışı ve coğrafi dağılışı Tablo 9'da gösterilmiştir.

TABLO 9. İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN II. SEKTÖRE GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		II. SEKTÖR (İmalat Sanayii, İnşaat)	
				Oranı %	Oranı %	Oranı %	Oranı %
1	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	16310	57
2	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	24051	56
3	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	29.817	55
4	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	37.581	53
5	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	9.910	47
6	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	10.502	44
7	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	11.306	42
8	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	6.979	40
9	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	9.968	40
10	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	7.684	39
11	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	8.683	37
12	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	16.067	35
13	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	4.156	35
14	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	7.983	31
15	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	4.472	30
16	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	4.894	30
17	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	2.880	30
18	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	2.682	30
19	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	5.124	30
20	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	3.562	29
21	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	5.137	29
22	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	5.887	28
23	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	5.057	27
24	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	2.205	27
25	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	4.496	27
26	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	5.807	26
27	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	2.153	25
28	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	7.253	25
29	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	8.775	25
30	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	5.301	24
31	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	3.062	24
32	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	2.724	24
33	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	3.507	24
34	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	2.727	23

35	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	1.645	22
36	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	2.728	22
37	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	2.968	22
38	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	4.340	22
39	KAHTA	ADİYAMAN	60.689	7.244	12	1.548	21
40	KADIRLI	OSMANİYE	65.227	10.966	17	2.288	21
41	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	1.796	19
42	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	984	19
43	ERCIŞ	VAN	70.881	12.091	17	2.171	18
44	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	2.257	18
45	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	1.538	17
46	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	1.489	17
47	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	1.820	16
48	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	2.205	15
49	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	3.708	15
50	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	1.356	15
51	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	1.849	15
52	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	786	14
53	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	2.010	14
54	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	1.631	13
55	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	1.614	13
56	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	1.264	12
57	SİLOPİ	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	994	11
58	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	994	10

I. Sektöre ait yani hammadde üretimine ait iş kolları; Ziraat, Avcılık, Ormancılık, Madencilik ve Taş Ocakçılığı olarak DİE 2000 Yılı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri İl bültenlerinde belirtilmiştir. 58 ilçe merkezinde iktisaden faal olan nüfus miktarına göre I. Sektör %8’lik paya sahiptir.

I. sektörde ilk sırayı iktisaden faal nüfus ortalamasında 23. sırada bulunan ve Ege bölgesinde yer alan Soma %29’luk oranıyla almaktadır. Son sırayı ise iktisaden faal olan nüfus ortalamasında 2. sırada bulunan ve Marmara bölgesinde yer alan Gölcük %1 oranı ile almaktadır. I. Sektör oranlarının sıralanışı ve coğrafi dağılışı Tablo 10’da gösterilmiştir.

TABLO 10. İLÇE MERKEZLERİNDE İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSUN I. SEKTÖRE GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞLARI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		İKTİSADEN FAAL OLMAYAN NÜFUS		I. SEKTÖR (Ziraat, Avcılık, Ormancılık, Madencilik ve Taş Ocakçılığı)	
					Oranı %		Oranı %		Oranı %
1	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	46.523	77	4.078	29
2	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	114.375	90	3.071	25
3	BİSMİL	DİYARBAKIR	61.182	5.202	9	55.980	91	1.276	25
4	KAHTA	ADYAMAN	60.689	7.244	12	53.445	88	1.583	22
5	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	109.796	90	2.456	21
6	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	51.821	81	2.347	20
7	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	43.200	82	1.828	19
8	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	63.162	83	2.138	17
9	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	44.974	73	2.768	16
10	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	43.914	70	2.975	16
11	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	90.586	83	2.891	16
12	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	43.343	83	1.382	15
13	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	43.647	84	1.289	15
14	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	68.770	73	3.788	15
15	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	59.281	73	3.238	15
16	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	51.092	79	1.918	14
17	SİLVAN	DİYARBAKIR	64.136	5.478	9	58.658	91	753	14
18	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	37.352	72	1.899	13
19	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	64.397	90	933	13
20	KADİRLİ	OSMANIYE	65.227	10.966	17	54.261	83	1.297	12
21	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	171.029	79	4.976	11
22	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	100.921	89	1.323	11
23	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	45.782	85	846	10
24	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	65.387	88	889	10
25	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	66.406	80	1.631	10
26	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	62.106	75	1.962	9
27	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	80.862	85	1.361	9
28	ELBİSTAN	K.MANMARAŞ	71.500	12.748	18	58.752	82	1.102	9
29	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	68.422	70	2.471	9
30	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	43.928	82	819	8
31	NAZİLLİ	AYDIN	105.665	25.577	24	80.088	76	2.139	8
32	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	36.431	72	1.116	8
33	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	45.524	81	803	7
34	ERCİŞ	VAN	70.881	12.091	17	58.790	83	892	7
35	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	54.092	81	879	7

36	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	58.030	73	1.515	7
37	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	47.825	79	839	7
38	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	52.234	82	766	7
39	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	47.821	84	588	7
40	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	49.169	80	700	6
41	CİZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	60.493	87	510	6
42	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	66.401	79	835	5
43	SİLOPI	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	42.049	82	419	5
44	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	55.798	70	967	4
45	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	59.659	83	479	4
46	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	46.430	73	602	3
47	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	49.447	83	353	3
48	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	51.575	72	635	3
49	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	182.690	72	1.830	3
50	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	52.055	66	693	3
51	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	63.999	72	556	2
52	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	77.142	73	632	2
53	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	87.167	62	978	2
54	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	124.067	78	579	2
55	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	132.611	75	672	2
56	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	60.681	74	313	1
57	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	70.562	75	331	1
58	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	36.097	65	185	1

58 ilçe merkezinin nüfuslarını gruplandırarak iktisaden faal olan nüfus ve oranlarını, sektörel tasniflerini ve coğrafi dağılımlarını inceleyelim.

Nüfusu 50.000 – 60.000 arasında 12 merkez, 60.000 – 70.000 arasında 15 merkez, 70.000 - 80.000 arasında 10 merkez, 80.000 - 90.000 arasında 6 merkez, 90.000 - 100.000 arasında 4 merkez, 100.000 - 110.000 arasında 3 merkez, 110.000 - 150.000 arasında 4 merkez, 150.000 ve üzerinde 4 merkez bulunmaktadır. En fazla merkez 60.000 – 70.000 nüfus aralığında bulunurken, en az merkez ise 100.000 – 110.000 nüfus aralığında yer almaktadır.

İncelenen 58 merkezde nüfusu 50.000 – 60.000 arasındaki 12 ilçe merkezi Tablo 11’de gösterilmiştir. Bu gruptaki merkezler daha çok Akdeniz bölgesinin Adana bölümündedir. İktisaden faal olan nüfus oranında ilk sırayı %35 oranı ile Marmara bölgesinde bulunan Gölcük (Kocaeli) alırken, son sırada İç Anadolu bölgesinde yer alan Sorgun (Yozgat) %15 oranı ile bulunmaktadır.

**TABLO 11. NÜFUSU 50.000 – 60.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN
İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ
DAĞILIŞLARI**

S. N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%				
1	GÖLCÜK	KOCAELİ	55.790	19.693	35	185	1	7.684	39	11.824	60	MARMARA	GÜNEY MARMARA
2	BERGAMA	İZMİR	52.173	14.821	28	1.899	13	3.507	24	9.415	64	EGE	ASIL EGE
3	FETHİYE	MUĞLA	50.689	14.258	28	1.116	8	2.205	15	10.937	77	AKDENİZ	ANTALYA
4	DOĞUBEYAZIT	AĞRI	56.261	10.737	19	803	7	1.264	12	8.670	81	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
5	YÜKSEKOVA	HAKKARİ	59.662	10.215	17	353	3	994	10	8.868	87	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
6	DÖRTYOL	HATAY	53.597	9.669	18	819	8	2.880	30	5.970	62	AKDENİZ	ADANA
7	ZİLE	TOKAT	52.640	9.440	18	1.828	19	1.796	19	5.816	62	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
8	SİLOPI	ŞIRNAK	51.199	9.150	18	419	5	994	11	7.737	85	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
9	BOLVADİN	AFYON	52.398	9.055	17	1.382	15	2.682	30	4.991	55	EGE	İÇ BATI ANADOLU
10	MİDYAT	MARDİN	56.669	8.848	16	588	7	1.538	17	6.722	76	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
11	REYHANLI	HATAY	52.135	8.488	16	1.289	15	2.153	25	5.046	59	AKDENİZ	ADANA
12	SORGUN	YOZGAT	53.884	8.102	15	846	10	2.205	27	5.051	62	İÇANADOLU	ORTA KIZILIRMAK

Nüfusu 60.000 – 70.000 arasındaki 15 ilçe merkezi Tablo 12’de gösterilmiştir. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında Söke (Aydın) birinci sırada yer alırken, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki Bismil (Diyarbakır) son sırada bulunmaktadır.

TABLO 12. NÜFUSU 60.000 - 70.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S. N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%				
1	SÖKE	AYDIN	62.384	18.470	30	2.975	16	5.057	27	10.438	57	EGE	ASIL EGE
2	GEMLİK	BURSA	63.710	17.280	27	602	3	6.979	40	9.699	56	MARMARA	GÜNEY MARMARA
3	ÖDEMİŞ	İZMİR	61.896	16.922	27	2.768	16	4.496	27	9.658	57	EGE	ASIL EGE
4	SOMA	MANİSA	60.674	14.151	23	4.078	29	2.010	14	8.063	57	EGE	ASIL EGE
5	SİLİFKE	MERSİN	64.827	13.735	21	1.918	14	2.968	22	8.849	64	AKDENİZ	ADANA
6	TATVAN	BİTLİS	66.748	12.656	19	879	7	1.614	13	10.163	80	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
7	AKŞEHİR	KONYA	60.226	12.401	21	839	7	2.728	22	8.834	71	İÇANADOLU	KONYA
8	ÜNYE	ORDU	61.552	12.383	20	700	6	3.562	29	8.121	66	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
9	KIRIKHAN	HATAY	63.615	11.794	19	2.347	20	2.727	23	6.720	57	AKDENİZ	ADANA
10	FATSA	ORDU	63.721	11.487	18	766	7	2.724	24	7.997	70	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
11	KADIRLI	OSMANİYE	65.227	10.966	17	1.297	12	2.288	21	7.381	67	AKDENİZ	ADANA
12	CIZRE	ŞIRNAK	69.591	9.098	13	510	6	1.356	15	7.232	79	DOĞU ANADOLU	HAKKARİ
13	KAHTA	ADIYAMAN	60.689	7.244	12	1.583	22	1.548	21	4.113	57	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
14	SİLVAN	DIYARBAKIR	64.136	5.478	9	753	14	786	14	3.939	72	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DICLE
15	BİSMİL	DIYARBAKIR	61.182	5.202	9	1.276	25	984	19	2.942	57	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DICLE

Nüfusu 70.000 – 80.000 arasındaki 10 ilçe merkezi Tablo 13’de gösterilmiştir. Bu gruptaki merkezler Doğu Anadolu bölgesinde fazladır. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında Marmara bölgesindeki Lüleburgaz (Kırıkkale) birinci sırada yer alırken, Doğu Anadolu bölgesindeki Patnos (Ağrı) son sırada yer almaktadır.

TABLO 13. NÜFUSU 70.000 - 80.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%		Oran%		Oran%		Oran%			
1	LÜLEBURGAZ	KIRKLARELİ	79.002	26.947	34	693	3	11.306	42	14.948	55	MARMARA	ERGENE
2	EREĞLİ	ZONGULDAK	79.486	23.688	30	967	4	10.502	44	12.219	52	KARADENİZ	BATI KARADENİZ
3	POLATLI	ANKARA	79.992	21.962	27	1.515	7	5.301	24	15.146	69	İÇANADOLU	YUKARI SAKARYA
4	MANAVGAT	ANTALYA	71.679	20.104	28	635	3	4.340	22	15.129	75	AKDENİZ	ANTALYA
5	ELBİSTAN	K.MANMARAS	71.500	12.748	18	1.102	9	3.062	24	8.584	67	DOĞU ANADOLU	YUKARI FIRAT
6	KOZAN	ADANA	75.833	12.671	17	2.138	17	2.257	18	8.276	65	AKDENİZ	ADANA
7	ERCIŞ	VAN	70.881	12.091	17	892	7	2.171	18	9.028	75	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN
8	NİZİP	GAZİANTEP	71.629	11.970	17	479	4	4.156	35	7.335	61	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
9	NUSAYBİN	MARDİN	74.110	8.723	12	889	10	1.489	17	6.345	73	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
10	PATNOS	AĞRI	71.829	7.432	10	933	13	1.645	22	4.854	65	DOĞU ANADOLU	YUKARI MURAT-VAN

Nüfusu 80.000 – 90.000 arasındaki 6 ilçe merkezi Tablo 14’de gösterilmiştir. Bu merkezler Ege bölgesinde fazladır. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında Akdeniz bölgesindeki Alanya (Antalya) ilk sırada yer alırken, İç Anadolu bölgesindeki Ereğli (Konya) son sırada bulunmaktadır.

TABLO 14. NÜFUSU 80.000 - 90.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S . N .	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%		Oran%		Oran%		Oran%			
1	ALANYA	ANTALYA	88.346	24.347	28	556	2	3.708	15	20.083	82	AKDENİZ	ANTALYA
2	AKHİSAR	MANİSA	81.510	22.229	27	3.238	15	5.807	26	13.184	59	EGE	ASIL EGE
3	KÖRFEZ	KOCAELİ	81.938	21.257	26	313	1	9.910	47	11.034	52	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
4	SALİHLİ	MANİSA	83.137	21.031	25	1.962	9	5.887	28	13.182	63	EGE	ASIL EGE
5	BAFRA	SAMSUN	83.733	17.332	21	835	5	5.124	30	11.373	66	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ
6	EREĞLİ	KONYA	82.633	16.227	20	1.631	10	4.894	30	9.702	60	İÇANADOLU	KONYA

Nüfusu 90.000 – 100.000 arasındaki 4 ilçe merkezi Tablo 15’de gösterilmiştir. Bu merkezler Marmara bölgesinde fazladır. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında

Marmara bölgesindeki Bandırma (Balıkesir) ilk sırada yer alırken, Karadeniz bölgesindeki Turhal (Tokat) son sırada bulunmaktadır.

TABLO 15. NÜFUSU 90.000 - 100.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%				
1	BANDIRMA	BALIKESİR	97.419	28.997	30	2.471	9	7.253	25	19.273	66	MARMARA	GÜNEY MARMARA
2	TURGUTLU	MANİSA	93.727	24.957	27	3.788	15	9.968	40	11.201	45	EGE	ASIL EGE
3	DERİNCE	KOCAELİ	93.997	23.435	25	331	1	8.683	37	14.421	62	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
4	TURHAL	TOKAT	95.536	14.674	15	1.361	9	4.472	30	8.841	60	KARADENİZ	ORTA KARADENİZ

Nüfusu 100.000 – 110.000 arasındaki 3 ilçe merkezi Tablo 16’da gösterilmiştir. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında Marmara bölgesindeki İnegöl (Bursa) ilk sırada yer alırken, Akdeniz bölgesindeki Ceyhan (Adana) son sırada bulunmaktadır.

TABLO 16. NÜFUSU 100.000 - 110.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S.N.	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%	Oran%				
1	İNEGÖL	BURSA	105.959	28.817	27	632	2	16.310	57	11.875	41	MARMARA	GÜNEY MARMARA
2	NAZILLI	AYDIN	105.665	25.577	24	2.139	8	7.983	31	15.455	60	EGE	ASIL EGE
3	CEYHAN	ADANA	108.602	18.016	17	2.891	16	5.137	29	9.988	55	AKDENİZ	ADANA

Nüfusu 110.000 – 150.000 arasındaki 4 ilçe merkezi Tablo 17’de gösterilmiştir. Bu merkezler Güneydoğu Anadolu bölgesinde fazladır. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında Marmara bölgesindeki Çorlu (Tekirdağ) ilk sırada yer alırken, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki Viranşehir (Şanlıurfa) son sırada bulunmaktadır.

TABLO 17. NÜFUSU 110.000 - 150.000 ARASINDAKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%		Oran%		Oran%		Oran%			
1	ÇORLU	TEKİRDAĞ	141.525	54.358	38	978	2	29.817	55	23.563	43	MARMARA	ERGENE
2	SİVEREK	URFA	126.820	12.445	10	3.071	25	1.849	15	7.525	60	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT
3	KIZILTEPE	MARDİN	113.143	12.222	11	1.323	11	1.631	13	9.268	76	GÜNEYDOĞU ANADOLU	DİCLE
4	VİRANŞEHİR	URFA	121.382	11.586	10	2.456	21	1.820	16	7.310	63	GÜNEYDOĞU ANADOLU	ORTA FIRAT

Nüfusu 150.000 ve üzerindeki 4 ilçe merkezi Tablo 18’de gösterilmiştir. İktisaden faal nüfus oranı sıralamasında Marmara bölgesindeki Gebze (Kocaeli) ilk sırada yer alırken, Akdeniz bölgesindeki İskenderun (Hatay) son sırada bulunmaktadır.

TABLO 18. NÜFUSU 150.000 VE ÜZERİNDEKİ İLÇE MERKEZLERİNİN İKTİSADEN FAAL OLAN NÜFUSA GÖRE TASNİFİ VE COĞRAFİ DAĞILIŞI

S.N	İLÇENİN ADI	İLÇENİN BAĞLI OLDUĞU İL	TOPLAM NÜFUSU (2000)	İKTİSADEN FAAL NÜFUS		I. SEKTÖR		II. SEKTÖR		III. SEKTÖR		BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLGE	BULUNDUĞU COĞRAFİ BÖLÜM
				Oran%		Oran%		Oran%		Oran%			
1	GEBZE	KOCAELİ	253.487	70.797	28	1.830	3	37.581	53	31.386	44	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
2	TARSUS	MERSİN	216.382	45.353	21	4.976	11	16.067	35	24.310	54	AKDENİZ	ADANA
3	SULTANBEYLİ	İSTANBUL	175.700	43.089	25	672	2	24.051	56	18.366	43	MARMARA	ÇATALCA-KOCAELİ
4	İSKENDERUN	HATAY	159.149	35.082	22	579	2	8.775	25	25.728	73	AKDENİZ	ADANA

Nüfus grupları arasındaki sektörel dağılım III. Sektör, II. Sektör ve I. Sektör olarak sıralanmıştır.

VII. BÖLÜM

7. SONUÇ

a) İncelenen 58 ilçe merkezinin, Akdeniz bölgesinin sanayi kuruluşlarının fazla olduğu Adana bölümünde yoğunlaştığı görülmektedir.

b) Nüfus miktarına göre ilk sırada yer alan ilçe merkezi Marmara bölgesinde yer alan Gebze iken, son sırada yer alan ilçe merkezi Akdeniz bölgesinde bulunan Fethiye'dir. İlçe merkezlerinin genelinde nüfus kalabalık iken iktisaden faal nüfus aynı derecede fazla değildir. Böylece fazla nüfusa karşın işsizlik olarak adlandırabileceğimiz iktisaden faal olmayan nüfus büyük bir sorun olarak ortaya çıkmakta ve beraberinde pek çok sorunu da taşımaktadır.

c) İktisaden faal nüfusa göre ilk sırada yer alan ilçe merkezi Marmara bölgesinde bulunan Gebze iken, son sırada yer alan ilçe merkezi Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Bismil'dir. İlçe merkezlerinin toplam nüfusları ile iktisaden faal olan nüfuslarının paralel olmadığı dikkati çekmektedir. Ancak ülke genelindeki bölgesel gelişmişlikle, incelenen ilçe merkezlerindeki ekonomik niteliklerin benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

d) İktisaden faal olmayan nüfusa göre ilk sırada yer alan ilçe merkezi Marmara bölgesinde yer alan Gebze iken, son sırada yer alan ilçe merkezi yine Marmara bölgesinde bulunan Gölcük' tür.

e) İktisaden faal olan nüfus oranlarına göre ilk sırada yer alan ilçe merkezi Marmara bölgesinde bulunan Çorlu iken, son sırayı Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Bismil almaktadır. İlçe merkezlerinin ekonomik gelişmişliği iktisaden faal olan nüfus oranına göre tespit edildiğine göre, çalışan nüfus oranının Türkiye genelinde olduğu gibi gelişmiş Marmara bölgesinde yoğunlaştığı, ekonomik açıdan daha geride yer alan Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde ise çalışan nüfusun azlığı dikkat çekmektedir. Toplam nüfusun fazla, çalışan nüfusun az olması beraberinde ekonomik, sosyal, kültürel vb. pek çok sorunu getirmektedir. Bu sorunların çözülmesi ülkemizin kalkınması açısından büyük önem taşımaktadır.

f) İktisaden faal olmayan ilçe merkezlerinde ilk sırayı Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Bismil ve Silvan alırken, son sırada Marmara bölgesinde bulunan Çorlu gelmektedir. Bu durum yine Güneydoğu Anadolu bölgesinde nüfusun fazla, çalışmayan nüfusun az olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bölgede nüfus planlaması ve iş alanlarının, iş olanaklarının çoğaltılması ve eğitimin önemi açıktır. Görüldüğü gibi nüfusun sayıca fazla olması değil, nüfusun niteliklerinin daha çok önem taşıdığı ortadadır.

Marmara bölgesindeki ilçe merkezlerinin Türkiye ekonomisine katkısının, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki ilçe merkezlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

İktisaden faal olmayan nüfusun harekete geçirilmesi, ilçe merkezlerinin ekonomik niteliklerinin artırılması ülkenin ekonomik seviyesini ve kalkınmışlığını artıracığı açıktır.

g) İktisaden faal olan nüfusun sektörlere dağılımında I. Sektör ortalamasının %8, II. Sektör ortalamasının %32 ve III. Sektör ortalamasının ise %60 olduğu dikkat çekmektedir. Buna göre 58 ilçe merkezinde çalışan nüfus hizmet sektöründe yoğunlaşmıştır. Ekonomik gelişmişliğin ölçüsü sanayi sektöründeki yoğunluk olduğuna göre bu sektörün gelişmesinin gerekliliği açıktır.

Uzun yıllar tarım ülkesi olarak öne çıkan ülkemizde incelenen ilçe merkezlerinde bu sektörün son sırada yer alması da dikkat çekicidir.

Nüfusun ekonomik niteliklerinin geliştirilmesi, ekonomik yönden faal olan nüfusun sektörlere dağılımı ülke kalkınması için ön koşuldur. Bu ilçe merkezlerinde eğitimin yaygınlaştırılması, ekonomik planlamanın yapılması ve nüfus planlamasıyla gelişmişlik düzeyimiz artacak, dolayısıyla ülkemiz gelişmiş, kalkınmış ülkeler arasında yer alabilecektir.

KAYNAKÇA

1. DİE (yeni adıyla TÜİK) 2000 Yılı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri İl Bültenleri (81 İl)
2. ÖZÇAĞLAR, A. (2003) Coğrafyaya Giriş. Ankara

PROJE ÖZETİ

İleri, Hava, Türkiye’de Nüfusu 50.000 ve üzerinde olan Büyükşehir Belediye Sınırları İçerisinde Bulunmayan İlçe Merkezlerindeki Nüfusun Sektörel Dağılımı, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Danışman: Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR, 35 s.

Türkiye’de nüfusu 50.000 ve üzerinde olan büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer almayan 58 ilçe merkezinin büyük çoğunluğu Akdeniz bölgesindedir.

Batı bölgelerimizdeki merkezler sanayi sektörünün gelişmişliğine bağlı olarak kalabalıklaşırken, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizdeki merkezlerimiz doğurganlık oranının yüksekliği ile kalabalık seyir göstermektedir.

İlçe merkezlerindeki iktisaden faal nüfus ortalaması sadece %21 iken, iktisaden faal olmayan nüfus ortalaması %79’dur. Görüldüğü gibi toplam nüfus miktarının büyük kısmı faal değildir. İlçe merkezinde nüfus miktarı fazla olmasına rağmen çalışan nüfus azdır. Ekonomik anlamdaki bu sorunun aynı zamanda sosyal, kültürel, eğitim alanlarında sorunlar yumağı yaratması ve gelişmişliğin önünü tıkaması kaçınılmazdır.

İktisaden faal olan nüfusun coğrafi dağılışı incelendiğinde 58 ilçe merkezinde karşımıza çıkan tablonun ülke genelindeki faal nüfus tablosuyla benzerlik taşıdığı görülmektedir. Ekonomik bakımdan faal olan nüfusa sahip merkezler Marmara bölgesinde yoğunlaşırken, Türkiye genelinde olduğu gibi iktisaden faal nüfusa sahip merkezlerin en az olduğu yerler Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunmaktadır. Anlaşılyorki gelişmişlik açısından nüfusun sayısal fazlalığı değil, ekonomik bakımdan faal olup olmaması daha büyük önem taşımaktadır.

Ekonomik sektörler; hizmete dayalı olan III. Sektör %60 oranıyla ilk sıradadır, sanayi üretimine dayalı olan II. Sektör %32 oranıyla ikinci sıradadır ve hammadde üretimine dayalı olan I. Sektör %8 oranıyla son sırada yer almaktadır. Ekonomik yönden faal nüfusun sektörel dağılımı ülke kalkınması ve gelişmişlik düzeyi açısından son derece önemlidir. Gelişmişliğin ekonomik ölçütü olarak nitelendirilen sanayi sektörünün merkezlerimizde gelişmesinin gerekliliği açıktır.